

ՏԱԽԻԼ ԻՅԷ

Իզմիտաէն Եազըլտըլընա նէզարէն,
օրաառ տախի իբէք պէճճէլէրի գօ-
ղա ղիբէճէլէրի վագըթ Եօլմիւլլէրի վէ
պու Եիւզտէն խալիճէ քէսան ֆադըր
հալէ տիւլար օլմիւլլար տըր :

—Պուլկարար, 1860 սենձսինտէ Պալաթտա պիր քիրիսէ ինչասընա դալդըշտըար, ֆագաթ օլ վագըթ Պուլկար լիսրոպոսարընըն սիւրկիւն իտիւմէլէրինտէն սօնրա քիրիսէնին եաբուսու թաթիլ իաիրմիշ իտի . սէօլլէնտիւկինէ նէգարէն , Պուլկարար, էօնիւմիւղտէքի բազար իրթէսի կիւնիւնտէն պաշաեարագ մէղքիւր քիրիսէյի ինչա իթտիրէճէքլէր տիր :

կէշէն բազար կիւնիւ տախի Պուլ-
կար Էսնաֆարը թաթաւլատա պիր
ուսուսի մէճլիսագաւ իտէնէք, Պէյ-
օղլուտա պիր Պուլկար քիլիսէսի ինշա-
սընա գարար վիրմիշէր տիր :

—Թիբեթս նամ Բուժ զարէթասըն-
տա օգուեստուղունա նէզարէն, Բու-
սիանըն ալիզ Նիւնգուսու Թարաֆըն-
տան, Եադընտա իսթանպուլա պիր
Բուհպան կէլէճէք իմիշ : Բուհպանը
միւմայիլէ, Նին մէմուրիւէթի, Պուլկար
—Բուժ մուարադասընա ալիա իմիշ :

— Իշ պու բազար իրթէսի կիւնիւ ,
Պէյօղլուտա Այնալը չէյմէ մահէլլէ-
սինտէ պիր տտամ Շուխիւրիւլլիւ տիր :
Մէզբիւր մահէլլէտէ պուլունան մէր-
քէզլին զապթիեէէլէրի ճիւսանէթլին վու-
գու պուլտուղու մահէլլէ կէիլպ , եօլ-
տան կէչնէլէրին . ըսաֆֆէսինի տաթի
տալը ու կիրիթիթ իլլէտիլէր , գաթիլին
մէրզու՛մ , զապթիեէէլէրի եէթիլմէզալէն
դաւմըջ օլտուղունան , ախլ ու կի-
րիթիթ օլունամամըջ տրր :

—Չէք իրկէլէր, Եւանանքն պիւր չօդ
մահէլէրինի խարապ իյլէմէքտէ տիր
էլէր, Անֆիստէն Եաղըտըլընան նէզա-
րէն, մէղքիւր պէօճէքլէր պաղարա
չօդ զարար լիւրմլլէր, լէ թա նէֆսի
հէհրէ դատար կէլմիլլէր տիր, կէչէն
բաղար կիւնիւ մէղքիւր Անֆիս շէհրին-
տէ դայէթ շէտիտ պիւր հարէքէթի արդ
վաւգու պուլմուշ տուր:

— Պէշկըրատտան ալեւան խապէլըէրէ
նէշարէն, պու սէնէ Սըրպիատա դըթ-
բգ օլաճադ կիպի կէօրիւնիւր, չիւնըի
հալաւար զայէթ սըճադ կիթ տիլինսէն
պուլատայար իւնմէշ տըր ։ Կէհէնէրտէ
Սըրպիանըն պաղը մահէլէրինտէ եւղ-
մուր կէլմիշ իսէ տէ, էքիմէլէի բէք
ապ ֆայիտէսի թօդունմուշ տուր ։

—Թըրամուայ արապալարը գումբան-
հասը, 14 պին լիրահա օլարագ. Դա-
սմը բաշա լալըմընը ինշա ելլեմէ. քլիկի
քէնտի իւղըրլինէ ալմէշ ողը :

— Իշ պու՛ ճուճա իրթէսի անշամբ-
սը, Բումէլի-գալաղընտա պիր թա-
ղըմ իսլամ գաւորնլարը, տէնիլզըքը-
սընտա օթուրմագտէլէր իքէն, իւշ
նէֆէր գըզ չօճուղար սօեռունուպ,
եայգեանմագ իշին տէնիլզէ կիրէրլէր վէ
իլէրինտէն օն իւշ եայընտա գըզըն
պիրի, ճէրնասըլ իսէ պիր աղ տէնիղէ
սոցուռ իլէրլէր վէ քէնտիսինին ուուա-
քա գաւտըրարագ դայպ օլուր վէ պու-
հալի գաւտըլար կէօրէքէք ֆիրհաւառ ու
ֆիլղան իյրլրէր վէ տէր հալ գայըդ-
ճըլար ւէթլիշիպ, գանճալար իլէ գըզը
զըզ ուրընթար իսէ տէ, չի ֆայտա քի
պօղուլմուշ իտի :

Պու կիլիի եկեղեցւոէ կերէք վալի-
տէկէր ղէ կերէք բէտէկէր չօճուդլա-
րընը զիւստէսիլիէ կէօղէթլէմէլի տիր-
լէր , Եօդսա պու թարղ զալալար Եք-
սիքսիղ օյուր :

— Գէ Եղ. օղտաւ պիւր ահմիւր մատենի

զուհետը իլլէտիյի խապէր վերիմիշ օլտուղունտան , քէշֆ ու մուայեհնէ օլունմասը իշին , պահարիեէ նէղարէթի թարաֆընտան պու կիւնէրտէ պիր գաշ մէմուր կէօնտէրիլէճէյի իշիտիլմիշ աիր :

—Տիրարպէլքիր սանճաղը տախլիլնտէ
Դքի նա հինէսինտէ էմալի կէօրիւլ-
մէտիք սուրէթտէ եաղմուր եաղարազ,
հասըլօւան սէլ, չաեբրտա պուլունան
պիր խալլի գօնուռն վէ գուզուլարք ա-
լըպ կէօթիւրտիւկիւ կիպի, էպնիէնէճէ
տախի զարար վէ զիեանը մուճիպ օլ-
տուլու մահէլլի հապատիպնտէն տիր,

—կէչէնէրտէ, Բանկալթիտէ իր-
մէնի գատընը պիրի, իրի պաշլը պիր
չօճուգ տիւնեաեա կէթրիմիշխտի, մէր-
գում չօճուգ տօղտուղտան իրի կին
սօնրա էօլմիշ տիր, Սէօլէնտիկինէ
նէկարէն, նէվատիրխանէյի հլմաեուն
թարաֆըտան մէղքիւր ճանալար չօ-
ճուղուն լաշէսի սաթըն ալընմաեա տր-
զու օլունմուշ, ֆադաթ, վալիտէսի
սալա րաղի օլմամշ տըր :

— Կէշէնէրտէ, Զափօրիանտա պու-
րունան Պուլլար մէքթէպի հօճապընըն
գալթիլէն ճիւլաթ օլունմասը, յէ պու-
նա ճէսարէթ Խտէնէրըն ճէզասըզ գալ-
մասը, պու միսիլու ճինսահէթիլը իշ-
դէճէնէ սալիլըրիսի թէշլիզ. դըլմըշ
տըր: Խշթէ Սէրէգտէն պիլլէրէն չու-
լէճճ իլէ եազըլմըշ տըր:

Շէճերով իրի արտան պէրու պիր Պուլլար մէքթէպի քիւշատ օրու նարազ շահիրալէրինն էքսէրինի, Պուլլար արտան իպարէթ տիր: Հալ պուրի, պուռուն քիւշատնտան պէրու, Բում վիւքոպոսու ույգուսունու զայպ իլլէմիւ տիր, շիննքի մէքըրուր մէքթէպ, Եագընտա Պուլլար միւլէթլիլին ունամաքնա սէպէպիլէթ վիրէնէք տիր տէյի զանն իմ մէքտէ տիր, պու սէպէպտէն, մէքթէպին դարանամաք իլին հիւ պիր շէյտէն կէրի տուրմաեարազ, մայիսին երկիրմինն կիւնիւ, էվլատնը Պուլլար մէքթէպինէ կէսոնտէրէնէք օլանլարը, ափօրօղաեաճաղըք քիլիսէտէ թէճտիւ Եօլլու պիլտիրմիւ վէ Շուրայի տէվլէթմն աւալլալի սապազաքնտան Սիլիւլաքի էքֆէնտի տալի, վիւքոպոսու միւմայիլէն, շինն, պուրալարտա պուլունան Պուլլարալարա դարը Ենրա իլլէտիլի թագիլիգաթա մուալէնէթ իմ մէքտէ պուսուռնուշ տուր:

Իէշէն կիւն, Պալզար հօճապընը
գաթլի իշին գուրուլմուշ օլան պիր
տէսիտէ մէյտանա չըգարըլտը . յէօլէ
քի Պէքիր էֆէնտի նամ զաթըն խրտ-
մէթնտէ օլան ձէէր օլլու կանաքի
նամ քիմէսնէիէ, հօճայի միւմայելէյ-
հի գաթլ իթմէք իշին պիր մըգտար
ազճէ վիրլիմիշ խէ տէ, հէյէ քի մէր-
գում, քէյֆիւնթի էֆէնտիսին սէօյ-
լէմիշ վէ էֆէնտիսի տախի, մէրգու-
մու, քէնտի ուլուրսուշ հիւնթնտէն
վաղ կէշիրթտիրմիշ տիր : Պու շէյ հէր
քէսին մալիւմի տիր : Պիրաղ վաղըթ-
տան պէրու պուրատա պուլունան
ժուրնալըք, հօճապըն սէլամէթի իշին
նապա իտէն թէտապիրի իթթ իխաղ իյ-
լէմիշ տիր :

(Գուրգէ)

— Կէշէն սալը կ'ունիւ Քուստուրեան
վոգու պուլան ֆորմումանէն պու
տէֆա արտըղմըթ թունա զաղէթասըն
տա կէօրիւէն թափալթը :

Իշխու. ֆուրթունանէն շիտտէթինի
կէօթէթբոթի մահէլէթ բի, բուսու-
ղու պիլէնլէրճէ մալլամ օլսաճազը իւզ-
րէ, Սարայ չիֆթիլի իւղէրինսէն թէր.

տանէ պատերը, վէ Ուն մէյտանը հիւ
ղասը իւն Գաբալը-գաբու թարաֆլա-
լը վէ Եհնի մահալլէ ճիւղտըլըլը օլուա-
նիլթէ օրալարտա պուլունան, վէ իշ պու-
վուգուլթը միւտհիշէյի պիր Եյլճէ
միւշահէտէ իյլէյէնլէրին իֆատաթը
միւթթահիտէլէրինէ կէօրէ, Գարպտան
Շարգա տօղըու սիւրաթլա վէզան ի-
տէն ֆուրթունա իլէ, օ գուլվէլթտէ
մուգապէլէ իյլէյէն պատը Շարգինին
միւսատէմաթը շէտիտէսի արասընտա
գալան իշ պու մահալլէրին պինալարը-
նը պիւթիւն պիւթիւն մահլ իտէրճէ-
պինէ հէյեթթի իլէ խարապ իթմիշ տիր
() արալգը պուլուլթլար Եհրէ էնիպ,
պիր պիրլէրինէ գարըմիշ վէ զանն օ-
լունուր թի, Եհր իլէ կէօք պիր օլմիշ
ուտու :

Պոռ սուրենթիէ իւրի դոււվլէթին հաւ
վաւեր չիտտէթի թաղեհդտէն հասար
լան աթէչին թէ՛հսիլաւ]ը իլէ սինէսուզ
սլանլարտա վար իմիշ : իշթէ պու սա
տէմաթ արասընտա դալան մահալէն
պիր շէքլի աճիպէ կէլմիշ տիր քի
պիր ատամ քէնտի խանէսինի թանը
նամաղ, վէ պիր լահգատա զուհուրա
կէլէն ֆէլաթէթ վէ խարապլէթի հիշ
քիմէ զիհնինէ սըղտըրմաղ : Զիրա
պինալարտա ճամ վէ չարչուպէ գաբու
պաճա ոագփ վէ տիլար, վէհասըլ
էօմրանիլէթտէն ասար դարմամը, վէ
խանէլէրի եէքտիլէրինտէն թէֆլիզ
իտէն օրթա վէ սօղադ տիլարլարը
էօքիւպ օրալարը հէման ատա կիպի
տիւզ օլա օլմուշ տուր :

Պունա թուֆան Նուհա մուսալի
պիր թուֆան տէնիլտէ լալըդ տըր քի,
իւլ պէշ տաղդդա զարփընտա 9 մինա-
րէ, վէ 3 մէսսիտ, վէ 1 թէքէ, վէ
3 ֆապրիդա վէ 1 քէօրըն վէ 1 խան
վէ 763 խանէ վէ պիր անպար վէ 25
տիւքքեան վէ պիր դարազօլխանէ խա-
րապ էլթմիշ վէ էիւլ տէնէլիք ճէսիմ-
ալաճճարը քէօքլիւտէն չըգարմիշ վէ
խանէ էնգըլ վէ էնսամը սաղիլէ յի տե-
նատա ուշուրուպ սօղաղլըր էնգաղլա
թըգամըշ տըր :

Պիլնալտր այլ թմբնտա գալանալարտան
եայընըզ էրմենի պիր գատըն օլուպ,
վեճուհ օլան 37 քիշխանն խալլաի զու-
ռեպա լաաթախանեսինե նագդ իլե, օ-
րատա վե պիր թագըմլ խանէէրինտե
թետավի իթտրիթմեքտե պուլունմուշ
տուր: Մեճուհ Կարտան մուախանէն
պիրի խաթախանետե վեֆաթ իլետի:

Պոլս պապտե ճանկալի հիւրըմէթի
մէկըմէն հէր տիւրիւ մուսպէնաթ մէ
թէնհիւթ կէօսթէրիւմէքտէ օլաուլու
կիպի, մուսապ օլաւարըն հաւ մէ խա-
թըրը թարաֆը ալիի վիլայէթմէնահի-
տէն պիպլաթ լաթիֆսար պուրուսուշ
մէ գըրընահիսապսքդ քիթէմիթէրին
մէմէքէթմէ թէտարքիթինին առէմի լիմ-
քեսնը ճիհէթլէ, սահլիաէ վաղը դա-
սապաթտան նէհիէն ճէլպի էսպապընա
թէչէպպիւս գըրընմըշ, մէ էօթէտէ պէ-
րիտէ իշլէմէքտէ օլան ալիլիէրլըր խա-
րապ խանէլէրին թամիրաթընա սէլգ
օլունսուլու կիպի, էթրաֆտան տա-
լի քիլլիէթլի նէճճար (տիւլիէր) կէ-
թիթիլիմիշ, մէ ճամճըլար ինտաֆսըլլըգ
կէօսթէրտիլիստէն գըթասընա կէօլէ,
ճամյարա մէ քիթէմիտին պինի աթմիւ

զորութեան սակժբեր իքէն, Էսնալիք եկաւ
 Կէրսիէն չըգարմըջ օլտուգլարընտան
 Երէմիան պիր փկալթը միւթէտիւթ
 Իէտիլմէք մուգարըր պուլունմուշ տուր
 Վէ մուսիյէթ տիտէկհան իչին էնվայի
 Վէ վաղիմաթըն թէտարիւրի վէ ճէմի
 Կանէ իլէ միւհթաճիւնէ թէվպիի զըմըն
 Թա պիր վօմլիփօնու մախտուս թէչըլ
 Խալիմայ տիր :

Պատմաբնական իրեր գրքի մասը ընկալված
զբոսը վաւորւաւ սեմէնէն ի գտածած
օլարագ չբաւարմից տոր :

Խարազ օլան թէէէկրաֆի խաթթլա-
րընճա տախի թամիրաթը սերիա պիլ
իճրա հէր թարաֆճա մուխապէրէ հօւ-
լարը ալըլմըշ աբը :

—Թարմվայ չիրքէթինէ րէգապէթ
իթմէք վէ Պէշիքթաշ վէ Օրթաքէօյ
տիւղիյէ իշլէմէք իւզրէ, ճիրքէ-
թի խալիլիյէ թարաֆընտան Լօտ-
րահ տիրարըշ գըլընմըշ տան քիշիւ-
վարօրարտան պիր թանէտի կէլէն կիւն
Տէր սաատէթէ կէլմիշ օլմաշլա, պու
կիւնիքտէ մէգըլուր իսկէլէլիյէ իշլէ-
լէյէճէք տիր:

— Պիղղէբէ գաւինէն պիտի լրտի ինէն
նէ դարէն, տէր լէվքն թաթըզ դա-
ղէթասը, Պասը արինին, Սըրպ հիւ-
քիւմէթինէ պիր դըթա նոթա իրաւ
իլէմէլ օլմասնա տայիր տիւնքի կիւն
Աժտնա Պօրտէանօ թարաթէն տան վի-
րիէն թէլէկրաթ հալմատիսին ասը
Խօզ տըր :

— Ճիտտէտէն 25 նիսան թարիխէ
Պասիօնէթ զազէթասընա շու աթիտէ-
քի մէքթուպ եազըթըշ տըր :

«Յայլի միւտեթտէն պէրու, ագ-
թարբ միւպաքէքի Հիճաճիլլէ յէ-
նումանիէտէ դուհուրա կէլան դօլթրա
իլլէթի մախուֆէտինին լէհիւլ համու-
վէլ միննէ քիլլինէ միւտեթի օլտու-
լունտուն, ալիւտէն ալէյ ճօպէշ կիւն
մուրուրինտէ հիւ պիր վուդուաթ օլ-
մաադդր հալաէ, թէմիզ լաթէնլիւա ի-
թաք ոնքսէն իքի ունէնսի Տէր սաա-
տէլտէ ագաւ օլունան դօնֆէրանսըն
գալարը իզթիղաարնտան օլտուլուն-
տան, ալու քէրքէ երիմի պէշ նիսանը
րումի թարիխի իլէ իսկէլէտինտէն հա-
րէքէթ իտէն Շէմէշ դումանեատն-
տան Նիլ վաբօրունա պիրինճի տէֆա
օլաւագ թէմիզ բաթէնլա իթա օլուն-
մուշ տուր :

Երթի թայի Եւմանիյէնէն, Սանա թա-
րիդինտէ պուլունան մէջալիխի քիպու-
բընտան շէյի Տա'ի, Իքի նէֆէր Աճմէտ
վէ Ալի մախտումէրի Իլէ Էսիր թու-
թուուպ, Հաթիաէտէ մահպուտ օր-
տողարքը հալտէ, Տա'իի միւմալիէյճ,
Սէյիւտ Աճմէտ մախտումի Իլէ վէֆաթ
Իլէտիյինտէն, Խիկէր մախտումի օւան
Սէյիւտ Ալի վէ գապիլէսինտէն վէհ-
պի վէ Հիւնէյին վէ Հասան նաման մէ-
ջայիլի պուքէրէ Արգատի վաքուրունա
բաքիպէր վէ Էավէր Էրզ պաշըր Վիւ-
թուվլէթու Եուսուֆ Էֆէնտիյէ թէա-
խէն, Տէքասաաէթէ կէօնտէրլուէք
Իւղէն, Խիւնքի կիւն ձիտտէ լիմանընա
միւվաաէթի իյլէրիլէրինտէն, Լիմա-
նը մէղքիւրտէ լէնկէրէնտաղը Իգամէթ
օւան Սինօպ վէ Պէյրութ գօրվէթի
հիւմախտունբընդն տախի Սիւէլիշ լի-
նէճիլէթի թամուր հարաքէթլէրի միւնտ
մէյլէթի իլէ, մահը հալին նիհայէթինէ
տողրու իւլիւ պիլիւնէն հարաքէթ Խոն-
ճէքէրէրինն հաթաթիսի Իլէ Էմէն վի-
լայէթի տախիլինտէ թապու նէշր օ-
լունան Էմէն նամ դաղէթանըն Իքի
նիւսիւնսի լիւնէլիւ միւթալաա լէֆիւնն
թապուսի գըլընտըր:

— Ինչ պուր բազար կ'ընեն, Պէյճիգան ֆերիեր Ս. կը բնակէր, Պէյպէրտէն Սատրաղամ հաղըթէրիմին ետընան կ'ուրա, մուշարիթէյ հաղըթէրիմին մուքթալէ մէ իլլէմիշ մէ պատէնու խաւրիճիէ նազըրը վաշա հաղըթէրիմին ետըրսն կ'իթմիշ տիր :

— Գալիէնն պիւլարիբիլաիկինն նէշա-
րէն, մէարիֆի ումումինն նալըրը ԱՅ-
մէտ վէկիլը Էֆէնտի հալլէթէրէ

միշտ, և չէնտէ պիտի զաթ, վախճանապաշտան պիտի գրգռալ ալեգալ իտիպ, քննտիսի իլէ էվէնմէ, արդուսինտէ պուրնտուղունու արդ իթմէ, քաղընէ, մէգընէ, զաղէթաւա պիտի իլան վէր-միշ վէ իլան տէրհալ թապ օլունուպ, պունու մէրգումէ գըզ օգունուղուն-տա, օ տա ճէվապընը, պիտի գալ միշ մէսաֆէ գաթ օլունուղուն սօնրա, երնէ իլան վասթաթալ իլէ պիտիմիշ վէ իշ պու մուսապէրէ թարիգի իլէ թարաֆէ, իլան իլիզա կէօթէրիպ, Սան Ֆըրանչիսքօնա իւշ ըսթաթիօն գալարադ տիւրիսիւ տաթի իթմիշէր տիւր :

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Հ. Բ. Ա. Ի. Բ.

Ա. Բ.

Ա. Զ. Գ. Բ. Ե. Մ. Բ. Ե. Մ.

Ազգային ընդհ. ժողովը ինչ նստի պիտի գումարի, յառաջիկայ ուրբաթ օր, 2 յունիս. 'ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին Ղալաթիոյ :

Ատենաք պիտի բացուի ժամը 6 ին և գոցուի 10 ին :

Կը հրաւիրեմ զազգային երեսիրտ-խանս գալ ազգապիտարար կոտորեղ իւրնայ նուիրական պարտաւորութիւնը :

Մնամ՝ աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պօլսոյ

Մկրտիչ արքեպիսկոպոս

29 ժայիս 1872

Խրիմեան

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պօլսոյ

ԿԱՊ. ԽՆԴՐՈՅ

1. Նորոգ. ընտրութիւն Ազգ. վարչ. Բաղ. ժողովոյ :

2. Ընտրութ. նորոգ. գիւտնի ընդհ. ժողովոյ :

3. Կոնգր. վէճ. Կաթողիկոսի :

4. Ատենական կանոնադրութիւն :

5. Կաթողիկոսական և Պատրիարքա-կան յարաբերութիւնը :

Բ. Ատենադպր. ընդհ. ժողովոյ

Յ. Հ. Մկրտիչ-Գուր

Տարեդարձ զինեթի նաղչը ետարն-քի նիւստէմիղտէ տէրճ իտէպիլէճէկի-միղտէն, պու կիւն տաթի, քննտիլէրի պիտի թէլիլիգ նիլէթիլիլէ, փանոտան վարժարան չալիրտանը թարաֆընտան գալէմէ ալընըշ, փաղաթ օղունմա-եա վագթթ գալմամիշ օլան իլի գը-թա նուլգըրը տէրճ իտէրիլ :

Հարք իմ և եղբարք, Ո՞վ զմեզ համախմբեց այս նուիրա-կան գաշտու մէջ, որ տարիներէ հե-տէ Հայոց իրաւանց բաւարը կը կրէ, և միութեան խորհրդաւոր դըրշմն ու-նի իւր մէջը. ո՞րչալի բըճիւ և տեն-չանօք այսօրուան յիշատակը վերադին կ'ողջադուրէք՝ այսչալի կաթողիկոս և սիրատենչ, յոր ամեն աչեր՝ ահա բոց կը փայլակեն, և ամեն շրթներու վրայ սէր և ուրախ կը սրբագործին. որոյ հեղինակը իրաւունքն է, և որոյ գա-եալները մեր սրտերն են :

Իրաւունքը ծնաւ. սրտեր թող սը-նուցանեն. սրտերու կորովը՝ աշխարհ-նիւր կը հեղաշրջէ :

Հայեր, Ի՞նչ ունինք մեր առջի. այսօր. բայց եթէ խանձարուր մը միայն քակուած, այն սահմանադրութեան խանձարուն է, որոյ՝ երկուստանաւայ աշխարհ՝ և բուռն մանկութիւնը՝ զանի իրաց թոթափելով, ձեր երեխաւորութեան վառվառն հասակին հետ, կատարե-

լութեան ժիր և առողջ ոգւոյն մէջ, և ճերմութեան լուրջ ու խոհան ճակ-տին վրայ ահա կը կայտառէ, ու կը խայտայ :

Եւ ահա՝ սէր կը հեղու ձեզ՝ Հայեր, սիրով մկրտուեցէք :

Ազատութիւն կը բերէ. —

— Ազատութիւն ներշնչեցէք. —

Ահա՝ կեանք կը ծնանի —

— Կեանք առէք. —

Հոյս կը շողայ ձեզ —

— Ձեր կուրծքն՝ ու ճակատը՝ լու-

սոյ գէժ պարզեցէք. —

Գնա՛ր մը բերած է ձեզ —

— Ո՞հ. Ի՞նչ գեղեցիկ՝ և սիրուն

ընար. առէ՛ք զանի, զի սա՛ այն աստ-

ուածախօս քնարն է որ, երբեմն Տըզ-

մուտի՝ դիւթաւալ ալեայ մէջ խորա-

սուղեցաւ, թաղուեցաւ դարուց ան-

հուն խորութեանը մէջ, որոյ տխուր

պատմութեան մէկ արտասուայ մա-

տենիկը միայն ունէինք. և հոն ան-

կըրթութիւն. անսիրտաւորութիւն. սուր. աւեր. և թափաւոր տարադ-

րութիւն մը միայն կ'ընթեռնուինք. բարէ. դեռ. երեկուտն օրը՝ կուլայինք

զանի՝ ու կարտասուէինք. և այսօր

ողբեր ու կոծեր կը լսեն Հայ յիթանց

վրայ. և ահա՛ այն քնարը միայն ա-

պարէզ բացած է ձեզ, յորում՝ ձեր

սրտերը՝ տեսէ՛ք՝ օրչալի քաղցը կ'եր-

գեն այսօր. —

Հայեր :

Մենք՝ չենք մոռցած երբեք, թէ

այս քնարը՝ երբեմն մեզ նման կը պան-

դխտէր Ասիական հիւրիւղ վայրերուն

մէջ, և մեզ նման տխուր էր՝ և ճիւղա-

սառ. և թէ այսօր իւր հայրենի տու-

նը՝ առ մեզ կը դառնայ՝ փառաւոր և

ծաղկապսակ, օն դուք՝ սիրելի՛ Հա-

յեր, օն համբուրեցէ՛ք կաթողիկոսներ

այս կորուստեալ քնարը, ձեր այս կո-

րուսեալ սիրտը, որու՝ ողբերուն գէժ՝

երբեմն Որբէս կը լսէր, և անողբ դը-

ժոխք իսկ չէին հանդուրժէր նորա

կողկողալին հեռութեանցը. և հիմա՝

մահաւանդ թէ այսօր հետեւ նովիմը և

շնորհիւ Օսմանեան վեհալուս և գը-

թած կոյսեր, ընկերական աշխարհը՝

«Հայոց մեծայ» պիտի տողէ առ մեզ,

փառաւոր պիտի նախանձին մեր բա-

րոյական բարձրութեանը, արհեստն ու

գիտութիւն պիտի խոնարհին մեր հա-

ղերձեալ լուսոյ պատուանդանին առ-

ջեւ, և երկինք իսկ պիտի հրճուին տա-

տիկեղեղախոն ներդաշնակութեան գիւ-

թական ձայնին. զի սիրոյ քնարն է այն,

և տիեզերքներ կը պաշտեն զանի. Հա-

յեր, այս քնարը՝ մեզ նոր պատմու-

թիւն մը կ'սկսի, և խորանքեր պիտի

կանգնէ մեզ կենաց ու փառաց. առ

այն փութացէք Հայեր, և գիտցէք թէ

մեք փութան այս մեծ և անզուգական

շնորհաց՝ ո՞րչալի դափնիներ և ծաղիկ

պսակ կապենք Սահմանադրութեան,

և ո՞րչալի նորա անունը՝ անմահ չը-

ղեղութեամբ անմահացունենք և փա-

ռօք հոգակենք, այնչալի նաեւ պարտ-

քեր ունինք Սահմանադրութեան որոյ

վճարմամբ միտն արժան և իրաւ կը-

լայ մեզ ըսել թէ ունիմք Ազգ. և Սահ-

մանադրութիւն, և սկիզբն փետ՝ դատ-

մութեան. գիտէ՛ք, Յունաց պատմա-

կան հնութիւնը՝ Աստուածներէ սկսու-

իւր փառքն ու մեծութիւնը, և անող

գիւղաղնական սերունդ մը կաղմեց, և

այսօր՝ այն պատմական վրեժն ու փա-

ռաւոր ընդարձակութեամբ կ'ապրի՝

իւր ազգի ապագայ մնացորդը, Հա-

յեր, ևս մեր հնոյն վրեժն փառաց ըս-

կիլըն ու միջոցները՝ ստուգիլ, կորուս-

եալ դաւանելով, կըլծանամ, և յեր-

մուռանդն կը փափաքիմ, որ մեր ազ-գին Սահմանադրական պատմութեան սկիզբը՝ զձե՛զ գրեմ. ձեզմէ՛ սկսիմ, որպէս զի՝ փառքն ու սիրած բլրամ. և՛ որպէս զի՝ ապագայն ձեզմով պարծի, և՛ ձեզի պատմութեան աշխարհին մէջ՝ փառաց տաճարնէ՛ր կանգնէ, նորա խնկանութիւն սերունին առնէ, Հայեր աստուածացէ՛ք դուք հոն. և ես՝ ո՛հ. ես՝ միշտ սրտագին պիտի պաշտեմ՝ այդ տաճարը. այս տե՛ղն է այդ տա-ճարը. պաշտեցէ՛ք զասի, ասի Աստու-ծոյ տաճարն է, ասի սուրբ է :

Սակայն գիտէ՛ք, այս տաճարը՝ ի՞նչ կը պահանջէ :

— Զո՛հ կամիմ, և ո՛չ ողորմութիւն. Զո՛հ հարկաւոր է՝ այս սեղանին առ-ջեւ :

Պէտք է՝ հոս ձեր քրտուքը հոսին, Պէտք է՝ հոս ձեր պարտքն ու իրա-ւունքը հաշուին :

Եւ՝ պէտք է՝ հոս ձեր աշխարհը՝ ձեր սիրտը՝ ու կամքը՝ աղակէ՛զ բլրան, Ահա՛ այն ատեն փրկուած է՝ Հայաս-տան :

— Վասն զի՝ սրտերու կորովը՝ աշ-

խարհներ կը հեղաշրջէ : —

Եւ ես ո՛հ ճեարք, ճիշտ այն ոգւով

կը դռնէմ սրտերունդն ի՞նչ :

Կեցցէ՛ Ազգ. և Սահմանադրութիւն :

Աշակերտ

Փանոսեան վարժարանի

Ա. Թ. Գալստիանեան

Սահմանադրական Հայեր :

Ուստի՝ կուգայ ստ արեւուն դունդը

որ այգուն քողը պատառելով հորիզոնը

կը հըգեհէ, և ձեր՝ նախաստար ճակ-

տին վրայ կը ճարակի. ուստի՝ է այն

սիրայից ձայնը, որ հրաւեր կուտայ

մեզ դարձեալ՝ այն խոր քունէն, դոր

դարձ ծանրայայտին մեր սրտից ու մը-

տաց վրայ. Արգ. ուստի՝ է այն. սա

կայն և ո՞վ ալ ունինք բայց ի՛նչ Սահ-

մադրութեան, որ յետ այսչալի երկուր

գիշերայ գայ և այգանայ Հայաստանի

ամպամած գլխին, և թանձր խաւարը

հըգեհէրով պանդախտ Հայուն հորի-

զանը բացաւ. ո՞վ ունինք բայց ի՛նչ Սահ-

մանադրութեան, որ յետ այսչալի տա-

րադրութեան, այսչալի անկման, և

նուաւաստութեան զմեզ ժողով, վերա-

կանգնէ և փառաւորէ, ո՞վ ունինք բայց

ի՛նչ Սահմանադրութեան, որ մեր հայրեն-

եաց սրաւածիկ աւերածութեանցը,

կենաց ոգի ներշնչէ, և մեր բարոյական

չինուած ոյշուքը հրաշակեալ, վերջա-

պէս ո՞վ ունինք բայց ի՛նչ վերաբար Սահ-

մանադրութեան, որ կ'աբեղաւ օրէնք

տալ մեր պարտուց ու իրաւանց. չափ

և կշիռ գնել մեր ներկային ու ապա-

գային, և ներդաշնակութեամբ ողեռ-

բեր մեր ընկերական կեանքը. և այս

օրինակ սիրոյ և միութեան սեղան մը

պատրաստէր մեզի. ուր ահա բոլոր

համազգայինքս կըլտու պէս՝ բոլոր և հօգ

և մօր պէս սիրոյ բաժակներ կը պար-

պենք. քաղցր բաժակ, կենաց բաժակ

մն ասունք, որում շատ դարեր բըճա-

ցան և ում շատեր պիտի նախանձին.

մենք սիրոյ բաժակ քամենք, թող դա-

րեր նախանձին. դարուց նախանձը ազ-

գին փառքն է : Կեցցէ՛ Հայուն. այս

խորհրդաւոր բաժակը, և այս փառքը

Հայեր, ահա այսօր այս խորհրդական

պատմութեամբ կը հրճուի մեր ստուռ

րամած գէժը, և մեր սիրոյ բաժակը

ներք տնոր համար կը պարզուին հոս.

օն ուրեմն, ողջոյն տուր կենտարիւյ

արեւուն. այն ձեր Սահմանադրութիւնն

է. ողջոյն տուր բաժակին. այն ձեր

ոէրն է : Ալ ձմեռն անցաւ, ահա գար-

նան գեղեցիկ ծաղիւնք կը պսակին ձեր գլուխը. ատելութեան և կորստա-խանձու զենքերը փշուռած են ձեր առ-ջեւ. սիրոյ զինուորներ ալ գիշեր չէն-լուեր ձեզի, ու դուք գեղեցիկ օրուան մէջ պայծառ արեւու տակ կը ներշնչէք. Հայեր, երկինք արեւ մը պատրաստած էր Հայաստանի աւերակայ համար, և վեհապառ սուրբան ալ զանի արձկեց մեր ամուլ երկրին վրայ. և ահա այսօր այս դաշտին մէջ զմեզ փթեց գեղաճի-ծաղ ինչպէս պտղատու ծառեր գարնան մէջ զուարթագեղ և պտղալից. բայց եթէ մեր արեւուն հրամայող Յիսուսներ չունենանք, ու եթէ զայս ծաղիկները մշակող ճարտար ու արհեստաւոր ձեռ-քեր չունենանք, և սէրը և արեւը անու-յանոյ սրտեր պակսին, արեւը մշագին ամպերով կը ծածկուի, և սէրը հին աշ-խարհին աստապելով կը գերի, ծառոյ նման չուտ կը թամրինք, ու կը չոր-նանք փթեղալայցը հորմոյ գէժ :

Եւ արդէն այս փառքին մէջն եմք, վասն զի Յիսուս չունինք, քանզի սի-րոյ պահարան սրտեր դեռ չունինք. Հայեր, ուշադիր եղէ՛ք խօսքիս. ըսա-ծքս ճշմարիտ է. ստուգիլ խնատ և խնատ կարեւորը չունինք, որովհետեւ վարժարաններ չունինք. վասն զի դա-նի դեռ նոր կը ճանհանք. մեր Յի-սուսները վարժարաններն են, և այն ճարտար ձեռքերը դատարարակութիւն-քննեն, շատ մատաղատունի ունի Հա-յաստան իւր աւերակայ մէջ, բայց ի՞նչ է նորա կեանքը, եթէ ոչ արեւ ու արհեստ, միշտդեռ զայն չունին, բան մը չունին, Հայեր, ժամ է որ, մեր ու-րախութիւնը կատարեալ ընելու համար չմոռնանք, թէ ամենայն ինչ կատար-եալ չէ, չմոռնանք թէ կեանքը հաս-տատուն օրէնքներու կը կարօտի. թէ ապրելու համար համակերպութիւն պէտք է, և թէ համակերպութեան համար դատարարակութիւն, և դատ-արարակութեան համար վարժարան, և դատարարակ, ուսակց՝ եթէ մեր սըր-տերը ողիլ և միտքերը լոյս առնուն, այն ատեն միայն զմեզ փրկեալ դա-ւանիմք :

Արգ. այնիւ Հայեր, այս դաշտին մէջ Սահմանադրութեան ալը կուտա-ղեղ դըրշալը, զոր դուք ինչը ամիս կը ծածանէք ձեր լանջոյց վրայ, երկոյ աստուան վերադաշնակութեամբ պէտք է՝ որ հոս մոռնանք զանի. երկու ձեռ-քով սիրոյ բունեցէք, և հետեւեղ-տաներով նախ իգական և յետոյ արա-կան սեռի վարժարանաց փրատուողը վրայ կանգնեցէք. թող հոն ծածանի, և ձեր սրտերը թող անոր տակ համա-կերպին :

— Վարժարանը Աստուծոյ տաճարն է — Այդ գործողը այն տաճարն է մէջ կանգնեցէք. ձեր սրտերը հոն դրէք. թող մեզի